

A kolumbiai békefolyamat politikai és gazdasági vetülete

2016. október 21.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítették:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

2016. október 2-án Kolumbia számára egyedülálló lehetőség kínálkozott az 52 éve tartó polgárháború lezárására, azonban az alacsony részvétel mellett lezajlott népszavazáson az állampolgárok elutasították a kormány és a FARC-gerillák (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erők) közötti, körülbelül négyéves tárgyalási folyamat eredményét. A közvélemény-kutatások azt jelzik, hogy a kolumbiai polgárokban leginkább a gerillák politikai életben való részvétele és a számukra felajánlott kvázi-amnesztia keltett aggodalmat. Juan Manuel Santos elnöki mandátuma 2018 közepén lejár, s a következő választási kampányig mindenképpen szeretne újtára indítani egy olyan – már a másik jelentősebb gerillaszervezetre, az ELN-re (Ejército de Liberación Nacional – Nemzeti Felszabadítási Hadsereg) is kiterjesztett – békefolyamatot, amelyet mind a politikai pártok, mind a gerillák, mind a társadalom kész elfogadni. Legnagyobb ellenlábasa eddig elődje, Álvaro Uribe volt, aki már most készül a 2018. évi elnökválasztásra.

Elemzők szerint a békemegállapodás végrehajtása alapvető fontosságú Kolumbia jövőbeli gazdasági fejlődése szempontjából. Annak közép- és hosszú távú hatásait elsősorban a beruházások növekedésén keresztül lehetne érezni, aminek kulcsa a közbiztonsági helyzet javulása. A korábbi válságócok helyén található bányák a jövőben friss működtetőket vonzhatnak az országba, a mezőgazdaságban is fellendülés következhet be az agrárreformnak köszönhetően, de az építőipar is a békefolyamat egyik fő haszonélvezője lehetne. Nemzetközi becslések szerint az egyes tartományok GDP-je a jelenlegi 18,5 helyett 8,5 évenként duplázódhatna meg, míg az egy főre jutó jövedelem megközelíthetné a régióban elsők között található uruguayi szintet. Az országhoz tartozó kockázat is csökkenne, ami megkönnyítené az adósságszolgálat teljesítését, valamint az új befektetéseket is ösztönöznék. A hazai körülmények javítása elősegítené az értelmiség elvándorlásának lassulását is, míg a földek újraelosztása a társadalmi elégedettség növekedése mellett az érintett tartományok fejlődéséhez is hozzájárulna. Ezenkívül a szolgáltatásokból eddig kizárt lakosság pénzügyi integrációját is növelni lehetne. A békemegállapodás végrehajtása mellett azonban olyan strukturális problémák is megoldásra várnak, mint például a lakosság előregedése, a formális munkahelyek alacsony aránya, a csökkenő gazdasági termelékenység, valamint a korrupció.

Jelen elemzés bemutatja a polgárháborús konfliktus eredetét, majd az Uribe- és a Santos-adminisztráció biztonságpolitikai stratégiáját, továbbá részletesebben foglalkozik a népszavazáson elutasított békemegállapodás tartalmával, és a békefolyamat megindításának gazdasági hatásaival.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	2
Történelmi előzmények: a FARC-EP és a konfliktus eredete	3
Az Uribe-korszak: nincs alku	5
Fordulat: a Santos-kormány stratégiája	8
A békemegállapodás rendelkezései	10
A népszavazás eredménye.....	14
Politikai és gazdasági kilátások.....	16

Történelmi előzmények: a FARC-EP és a konfliktus eredete

Az **1953-57 közötti katonai diktatúrát követően** Kolumbia két legnagyobb pártja, a liberálisok és a konzervatívok megalapították a **Nemzeti Frontot**¹, melynek keretében az elnöki tisztséget négyévenként váltakozva töltötte be egy-egy konzervatív és liberális politikus, s minden más választott hivatalt is ezen a paritásos alapon osztottak el. A megállapodás nemcsak az erőszak korszakának (a „La Violencia”-nak², vagyis az 1948-58 közötti polgárháborúnak) vetett véget, hanem lehetővé tette, hogy az egymást követő kormányok fontos gazdasági és szociális reformokat hajtsanak végre. A két fél közötti egyezség **közel két évtizedre garantálta a belpolitikai nyugalmat, ám azt is csupán viszonylagosan**: a liberális és a konzervatív erők egymás közötti paktuma bebetonozta a két párt pozícióját a vezetésben, azonban más politikai és társadalmi erőknek nem hagytak beleszólást az ország ügyeibe, kizárva azokat a kormányzásból. Ez pedig a **belső feszültségek kiújulásához** vezetett.³ Az ebből eredő elégedetlenség az 1960-as évek közepén csúcson esett ki a **gerillacsoportok megjelenésével**: 1962-ben elsőként kezdte meg a harcot a főként egyetemisták, radikális katolikusok és baloldali értelmiségiek által alkotott **ELN**. A gerillák a városokból kiindulva vidékre is kiterjesztették működésüket, azonban 1973-ban súlyos vereséget szenvedtek a hadseregtől. Illegális tevékenységüket csak az 1980-as években kezdték meg újra, ekkor főként az Egyesült Államok tulajdonában lévő kőolajvezetékek ellen indítottak támadásokat. Az ELN mellett nem sokkal később létrejött a maoista elveket valló **Népi Felszabadító Sereg (EPL, Ejército de Liberación Popular)** is.⁴

1964-ben jelent meg az akkor még „Déli Blokként” ismert, 1966-tól már FARC-nak⁵ **nevezett gerillacsoport**, amelynek marxista-kommunista ideológiai gyökerei az 1920-as évekre nyúlnak vissza. Az ELN-hez hasonlóan a Kolumbiai Kommunista Párt (Partido Comunista de Colombia – PCC) egyik szárnyából megalakult szervezet fontosnak tartotta a földreformot, politikai hatalma megszilárdításának kulcsát ugyanis a vidéki földműves rétegben látták.⁶ 1974-ben a kormányellenesek tábora tovább gyarapodott az **Április 19. Mozgalommal (M-19, Movimiento 19 de Abril)**, amely szintén baloldali felkelők csoportja volt. Noha idővel **az EPL és az M-19 beolvadt a hivatalos politikai szférába, a FARC és az ELN tovább folytatta akcióit a kormány ellen**. Mind az ELN, mind a FARC ellenezte a természeti erőforrások idegen kézbe kerülését, valamint szót (és fegyvert) emelt a vidéki lakosság jövedelmi körülményeinek javítása érdekében. **Az 1980-as években azonban a FARC vezetése szakított a kommunista vonallal, új szövetségeseit a kábítószer-kereskedők hálózatában lelte meg**, nevét pedig az 1982. évi VII. Gerilla Konferencián megváltoztatták **FARC-EP-re**, önkényesen felvéve a „néphadsereg” („Ejército del Pueblo”) megnevezést. Ugyanakkor a média továbbra is csak FARC-ként emlegeti a szervezetet.

¹ <http://konfliktus.index.hu/kkron.html>

² A „La Violencia” („Az erőszak”) időszakát sorozatos puccsok fémjelezték, a véres konfliktust a Liberális Párt vezetőjének, Jorge Eliécer Gaitánnak a meggyilkolása robbantotta ki, akit rövidesen a konzervatív Gustavo Rojas Pinilla tábornok váltott az ország élén. Noha Pinilla tábornoknak sem sikerült visszaállítani a demokratikus rendet, a kormányzással töltött ideje egyetértésre készítette a liberálisokat és a konzervatívokat. A hosszú évek óta ellenségeskedő két fél egy dologban egyetértett: minél gyorsabban el kell távolítani a hatalomból Pinilla tábornokot. A vezetőt végül korrupcióval vádolták meg, majd a hadsereg elmozdította Kolumbia éléről a liberálisok és a konzervatívok együttes támogatásával. A két párt végül olyannyira egymásra talált, hogy megalapították a Nemzeti Frontot, s megállapodást kötöttek a hatalommegosztásról.

³ <http://time.com/4507568/colombia-farc-history/>

⁴ http://kitekinto.hu/latin-amerika/2011/03/08/kolumbia_meg_mindig_kisert_a_mult

⁵ <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/89>

⁶ <http://www.cfr.org/colombia/colombias-civil-conflict/p9272>

Az **1980-as évek adósságválsága**⁷ is befolyásolta a belpolitikai eseményeket: igaz, hogy az andoki ország kevesebb államadósságot halmozott fel, mint például Mexikó vagy Argentína, de a magánszektor eladósodottsága ipari válságot⁸ idézett elő. A kormányzat pedig a Nemzetközi Valutaalap (IMF) javaslatára csökkentette a szociális kiadásokat, valamint az oktatásra és lakhatásra szánt támogatási összegeket. Eközben az ipar válsága⁹ miatt egyre romlott a hazai termékek nemzetközi versenyképessége is. Ezek a körülmények játszottak közre abban, hogy **ebben az időszakban mind a gerillacsapatok, mind a drokartellek meg tudtak erősödni**. Ennek hatására nőtt a politikai erőszak is, amit a kormány nem hagyhatott figyelmen kívül, s a megoldást a gerillákkal való megállapodásban látta. 1982-ben indult meg az első komolyabb közeledés a kolumbiai kormány és a FARC-gerillák között, s ennek eredményeként **1984-ben elfogadták az Uribe-egyezményt**, amely 1987-ig garantálta a fegyverszünetet,¹⁰ valamint lehetővé tette a FARC számára, hogy a **Kolumbiai Kommunista Párttal egyesülve új politikai pártot hozzon létre Hazafias Unió (Unión Patriótica UP)**¹¹ néven, amely **meglepő sikereket ért el az 1986. évi választásokon**. Az UP vezetői ellen azonban egyre több gyilkossági kísérletet hajtottak végre (becslések szerint az UP tagjai közül 4-6000 főt gyilkolhattak meg 1988 és 1992 között). A tűzszüneti megállapodás nem terjedt ki az emberrablások felfüggesztésére, tehát a FARC is folytatta erőszakos cselekményeit.¹²

1989 augusztusában a drokartellek utasítására meggyilkolták a liberálisok elnökjelöltjét, Luis Carlos Galánt, ami komoly sokként érte a kolumbiai társadalmat. Ekkor **Virgilio Barco** elnök (1986-90) egy megoldást látott: az **alkotmányos reformok véghezvitelét, aminek érdekében 1990 decemberében meg is választották az Alkotmányozó Gyűlést**. A javaslatok célja a fontosabb intézmények megerősítése, a polgári jogok védelme, az állampolgárok politikai részvételének erősítése, valamint a törvényhozó és a végrehajtó hatalom közötti kapcsolat szabályozása volt. Végeredményben azonban az **1991. évi alkotmány** nem lendítette előre a konfliktus megoldását, sokkal inkább a demokráciapártiak törekvéseit szolgálta: amellett, hogy megőrizte a prezidenciális rendszert, elkülönítette egymástól a három hatalmi ágat. Ezenkívül olyan új intézményeket teremtett, mint a Legfelsőbb Bíróság vagy az Alkotmánybíróság, létrehozta a Főfelügyelői és az Emberi Jogok Ombudsmanja címet, valamint visszaállította az alelnöki tisztséget.¹³ **A két fő biztonságpolitikai fenyegetéssel azonban nem sikerült leszámolni.**

A **FARC** időközben komoly gazdasági befolyásra tett szert a drokkereskedőkkel fenntartott kapcsolatok révén, így **tagjainak számát is jelentősen növelni tudta** (1999-re számuk elérte a 18 ezret).¹⁴ Az illegális szerek kereskedelme mellett a helyi mezőgazdasági termelők megadóztatásából és emberrablásokból tartotta fenn magát a szervezet. 1998-ban az új elnök, **Andrés Pastrana** folytatta az elődei által megkezdett tárgyalási folyamatot, azonban nem ért el jelentősebb sikereket. Sőt, annak ellenére, hogy a gerillacsoportoknak csupán belpolitikai céljaik vannak, a drokkereskedelemben való részvétel és a külföldi tulajdon elleni támadások miatt Pastrana el tudta érni, hogy **mind a FARC-ot, mind az ELN-t nemzetközi terrorista csoportnak nyilvánítsák.**

⁷ http://policydialogue.org/files/publications/The_Latin_American_Debt_Crisis_in_Historical_Perspective_Jos_Antonio_Ocampo.pdf/

⁸ <http://www.banrepcultural.org/blaavirtual/historia/colhoy/colo16.htm>

⁹ <http://www.banrepcultural.org/blaavirtual/economia/histecon/histecon9a.htm>

¹⁰ Az ELN visszautasította a kormány tűzszüneti tárgyalásra irányuló tapogatózását, majd később az M-19 is kivonta magát a megállapodás alól, így egészen 1989 márciusáig folytattak fegyveres akciókat a kormány katonáival szemben. Majd 1990-től a FARC sem tartotta tiszteletben az egyezményt.

¹¹ <http://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-37181413>

¹² <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/89>

¹³ http://kitekinto.hu/latin-amerika/2011/03/08/kolumbia_meg_mindig_kisert_a_mult

¹⁴ <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/89>

Az Uribe-korszak: nincs alku

Álvaro Uribe nyolcéves elnöksége (2002-2010) alatt a lakosság körében is nagy népszerűsége tett szert. Az ország évtizedek óta dúló belső konfliktusában ugyanis sikerült új fejezetet nyitnia, amikor is **elszánt harcot hirdetett a gerillák és a drogkereskedelem ellen**. Mindezt az 1999-ben elindított, **Kolumbia Terv** (Plan Colombia) névre keresztelt program volt hivatott véghezvinni, aminek alapja az volt, hogy elsődlegesen **amerikai segítséggel** kezelje az illegális drogkereskedelmet, majd szeptember 11-e után a narkóterrorizmust is. Washington tehát támogatta a gerillákkal szemben fennálló belső konfliktus megoldását is. 2002-ben, kormányra kerülésekor **Uribe még intenzívebbé tette a harc katonai dimenzióját**, a biztonságpolitikát nevezte meg elsődleges prioritásként, az Egyesült Államokat pedig mint legfőbb külpolitikai szövetségesét tartotta számon. Ezt jelzi például az is, hogy 2009 októberében a két ország által megkötött védelmi szerződés hét kolumbiai katonai bázist engedett át az amerikai hadseregnek.¹⁵

Az **Uribe-adminisztráció látványos sikereket ért el a gerillák elleni harcban**, hatalmas területeket szabadítottak fel a felkelők fennhatósága alól, több erős csapást mértek a FARC-ra, vezetőket ejtettek foglyul vagy öltek meg a katonák, illetve túszoikat szabadítottak ki. Az erőfeszítések eredményeként a felkelők az ország peremvidékeire szorultak, azonban továbbra is folyamatos terrorista-merényletekkel nehezítették meg Kolumbia életét,¹⁶ valamint a szomszédos Ecuadorral és Venezuelával fennálló kapcsolatokban is konfliktusokat szült tevékenységük.¹⁷ Mindezek mellett a liberális Uribe második elnöki ciklusának végére népszerű vezetőnek számított a lakosság körében. Épp emiatt több elemző is úgy vélte, hogy 2010 után is csak úgy lehet a biztonságpolitikai sikereket megőrizni és tovább folytatni az uribei politikát, ha maga Uribe marad az elnöki székben.¹⁸ Így a Latin-Amerikában addigra igen jellemzővé vált „újjaválasztási láz” Uribét is utolérte. Már 2006-ban is úgy sikerült újjaválasztatnia magát, hogy alkotmánymódosításra került sor, ugyanis az ország alaptörvénye ezt megelőzően nem engedte meg, hogy egy elnök két egymást követő ciklust tölthessen ki. Második újjaválasztási szándékát egy népszavazással szeretne volna szentesíteni, az Alkotmánybíróság azonban 2010 februárjában elutasította a javaslatot.¹⁹ Ekkor tűnt fel az elnökjelöltek sorában a kolumbiai politikai élet egy másik prominens személyisége, **Juan Manuel Santos**. Az Uribét támogató, annak közvetlen köreiből tartozó politikus csak abban az esetben volt hajlandó jelöltetni magát az elnökválasztásokon, ha Uribe nem indulhat harmadik alkalommal.²⁰ Santos három évig (2006-2009) Uribe védelmi minisztere volt, a konzervatív Andrés Pastrana elnöksége (1998-2002) idején pedig pénzügyminiszteri pozíciót töltött be 2000-2002 között. Santos fontos támasza volt Uribének, így az elnök pártja is támogatta Santos jelöltségét.

¹⁵ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8334045.stm>

¹⁶ <http://www.crisisgroup.org/en/regions/latin-america-caribbean/andes/colombia/B23-improving-security-policy-in-colombia.aspx>

¹⁷ <http://www.cfr.org/colombia/colombias-civil-conflict/p9272>

¹⁸ <http://www.crisisgroup.org/en/regions/latin-america-caribbean/andes/colombia/031-uribes-possible-third-term-and-conflict-resolution-in-colombia.aspx>

¹⁹ <https://edokumentumok.hu/7-latin-amerika-merlegen-2011-kitekinto>

²⁰ <http://www.elmundo.es/america/2010/02/27/colombia/1267226285.html>

Uribe még a 2006-os újraválasztása előtt alapított egy pártot azzal a céllal, hogy egyesítse a különböző pártokban politizáló híveit, vagyis az uribistákat, ezzel is megtámogatva saját kampányát. A 2005-ben alapított **Nemzeti Egység Szocialista Pártja** (Partido Social de Unidad Nacional), vagy ismertebb nevén az **“U” Párt** (Partido de la U) néhány év alatt a legnagyobb kongresszusi párttá nőtte ki magát, jelenlegi elnöke pedig az egyszer már újraválasztott Juan Manuel Santos.²¹ **A 2006-os választási sikerek után Uribe Santost tette meg védelmi miniszterévé, így az adminisztrációja fő sikerének számító biztonságpolitikai intézkedések tulajdonképpen mindkettőjük nevéhez köthetők. Az Uribe-éra második „felvonását” azonban számos kritika is érte: botrányok sorozata rombolta az elnökről kialakult képet mind otthon, mind pedig külföldön. Ilyen volt többek között a 2006-os “parapolitika-botrány”,²² miszerint az elnök, közeli rokonai és más kormánypárti politikusok szoros kapcsolatban álltak félkatonai szervezetekkel, elnézve azok illegális tevékenységét, cserébe ezek a paramilitáris csoportok anyagilag támogatták az egyes képviselők kampányát.²³ 2008-ban pedig a “hamis pozitívumok botrányától” volt hasonlóan hangos a média. Ekkor derült ki, hogy a hadsereg számos alkalommal követett el emberiesség elleni bűncselekményt, megsértve ezzel a nemzetközi humanitárius jog szabályait: a bizonyítékok szerint ártatlan civileket végeztek ki és harcokban elesett gerilláknak titulálták őket annak érdekében, hogy növeljék a megölt gerillák számát és ezáltal javítsák az erre vonatkozó statisztikákat, vagyis az uribei offenzíva sikereit. Santos 2008-ban maga is elismerte a fegyveres erők bűntetteit, és azonnali felelősségre vonást ígért. Ettől kezdve valóban csökkent ezen esetek száma. Noha 2009-ben az ENSZ riportőre, Philip Alston jelentésében megállapította, hogy mindez nem képezte részét a hivatalos kormánypolitikának, kétségtelen, hogy a hadsereg túlkapásai az erőszakos, eredményorientált biztonságpolitika közvetett következményei voltak.²⁴**

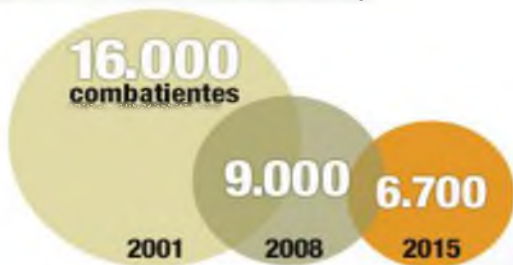
²¹ <http://www.partidodelau.com/>

²² Mario Uribe exszénátort, Álvaro Uribe másodunokatestvérét és egyik első számú politikai szövetségését többször is letartóztatták a paramilitáris szervezetekkel való együttműködés alapos gyanúja miatt. Egy alkalommal 32 másik politikussal együtt, akikről a “parapolitika-botrány” kirobbanásakor kiderült, hogy pénzügyileg segítettek illegális félkatonai szervezeteket, vagy együttműködtek azokkal. Mario Uribe kapcsán többször az AUC-cal (Kolumbia Önvédelmi Erőivel) való kollaboráció merült fel, mely vádak az ellene felsorakozott tanúk állításai ellenére mindig tagadott.

²³ <http://colombiareports.com/colombia-news/news/9348-mario-uribes-parapolitics-trial-begins.html>

²⁴ <http://www.elespectador.com/philip-alston/articulo146447-onu-confirma-desalentador-panorama-derechos-humanos>

A FARC ereje (gerillák számának alakulása 2001-2015 között)

A terrorcselekmények száma a Védelmi Minisztérium adatai szerint

A gerillák kiiktatásával kapcsolatos adatok

● = halottak ● = letartóztatottak száma

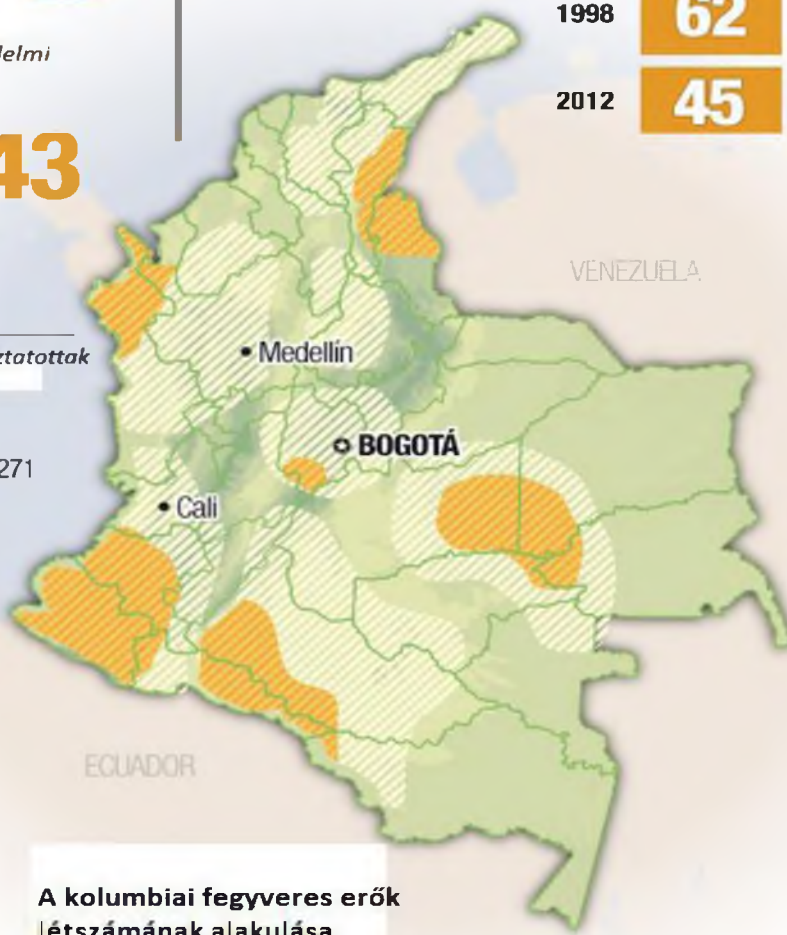

* dec. 9-ig

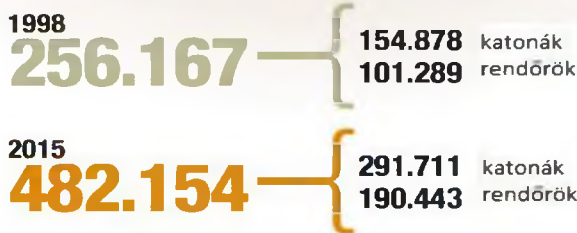
A FARC területi veszteségei (1998-2012 között)

aktív frontok száma

A kolumbiai fegyveres erők létszámának alakulása

1. ábra: A FARC katonai ereje 2001 óta több mint felére csökkent, s az általuk elkövetett terrorista akciók száma is folyamatosan csökkent. Mindeközben a kolumbiai katonaság és rendőrség állománya majdnem a duplájára nőtt. A fenti infografika is jelzi, hogy Uribe kormányzásának idején igen erős offenzívát indítottak a gerillák ellen, melynek következtében magas volt a bebörtönzések és az illegális fegyveresek meggyilkolásának száma. Ezek Santos elnöksége alatt folyamatosan csökkentek.²⁵ Az adatok szerint az 52 éves konfliktus miatt legalább 300 ezren veszítették életüket, és 6 millió ember vált földönfutóvá.²⁶

²⁵ <http://www.emol.com/noticias/Internacional/2016/06/23/809241/Infografia-Colombia-y-las-FARC.html>

²⁶ <http://www.hoytamaulipas.net/fotosinfografias/207.jpg>

Fordulat: a Santos-kormány stratégiája²⁷

Juan Manuel Santos, aki 2010-ben került az elnöki székbe,²⁸ választási kampányában ígéretet tett arra, hogy folytatja elődje biztonságpolitikáját, ugyanakkor a demokratikus prosperitást is szem előtt tartja majd.²⁹ A kolumbiai kormánynak 2010 szeptemberében sikerült tovább gyengíteni a FARC-ot a szervezet egyik első számú vezetője, Victor Julio Suárez likvidálásával. A szervezet tagjait a Venezuelával és Ecuadorral határos dzsungel mélyére űzték. A kolumbiai lakosság biztonságérzete azonban a sikeres katonai akciók ellenére is csökkent, s ez a percepció nem volt alaptalan, hiszen a FARC és az ELN támadásai 2011-12 folyamán egyre gyakoribbá váltak. Ezek a támadások már nemcsak a polgári lakosságot vették célba, hanem az infrastrukturális létesítményeket is: olajvezetékeket, villamosenergia-tornyokat rongáltak meg a lázadók. Elemzők úgy gondolják, hogy ezekkel a támadásokkal a FARC csak a pozícióját szerette volna erősíteni a béketárgyalások során, amelynek szükségessége már ekkor érezhető volt.

Juan Manuel Santos 2012. augusztus 12-én jelentette be, hogy megkezdik a béketárgyalásokat a FARC gerilláival.³⁰ Az elmúlt 30 évben ez már a negyedik próbálkozás volt a kolumbiai vezetés részéről a tartós békeépítés érdekében. Santos hangsúlyozta, hogy okulnak a múlt hibáiból, és a tárgyalási fordulókön korábban elkövetett tévedéseket nem ismétlik meg, valamint a tárgyalások alkalmával körültekintően és pragmatikusan járnak el. A FARC-kal folytatott titkos kubai béketárgyalások bejelentése sokakat váratlanul ért. A Santos-kormány a béketárgyalások megkezdése előtt két fontos jogszabálytervezetet is ismertetett: az egyik az úgynevezett „Törvény az áldozatokról és a földkérpótlásról” (Ley de víctimas y restitución de la tierra), melynek célja a nagyjából 4-5 millió érintett anyagi kárpótlása. A törvény – amely önmagában nem jelent földreformot – gyakorlatba való átültetése 2012 elején meg is kezdődött, számítások szerint 10 év alatt 32 milliárd dollárt emészt majd fel a végrehajtás. A kormány másik programja a „Békéről szóló kerettörvény” (Marco jurídico para la paz), ami tulajdonképpen a kolumbiai alkotmány 22. cikkének kiegészítése, s amely az átmenethez szükséges jogi kereteket fektette le.³¹ A kormány arról is tájékoztatta a közvéleményt, hogy az ELN gerillacsoport is érdeklődését fejezte ki a tárgyalási folyamat iránt. A kormány és a FARC közötti béketárgyalások végül 2012 októberében kezdődtek meg Norvégiában.³²

A tárgyalási fordulókra a felek 6 témakört jelöltek ki: földreform; a FARC politikai szerepvállalása; a fegyveres konfliktus lezárása; a drogültetvények és drogkereskedelem felszámolása; az áldozatok kárpótlása (jótétel); az egyezmény végrehajtása. Támogatóként Kuba, Norvégia, Venezuela és Chile is részt vettek a tárgyalási folyamatokban. A béketárgyalások megkezdése pozitív fogadtatásra talált a nemzetközi közösségben is, az Egyesült Államok Külügyminisztériuma, az Amerikai Államok Szervezetének (OAS) főtitkára és az ENSZ főtitkára is üdvözölték a felek döntését és támogatásukról biztosították a tárgyalópartnereket.³³ A Norvégiában megkezdett megbeszéléseket 2012. november 19-én Kubában folytatták, ahol a FARC egyoldalú tűzszünetet

²⁷ June S. Beittel (2015): *Peace Talks in Colombia*. Congressional Research Service. 7-5700. pp. 6-10.

²⁸ <http://www.juanmanuelsantos.com/mi-vida/una-vida-por-mi-pais/>

²⁹ June S. Beittel: *ibidem*. pp. 15.

³⁰ Economist Intelligence Unit. Colombia: Country outlook. 17. Aug 2016.

³¹ June S. Beittel: *ibidem*. pp. 16.

³² June S. Beittel: *ibidem*. pp. 16.

³³ *Ibidem*. pp. 18.

hirdetett. Santos elnök a tárgyalások megkezdésekor úgy látta, hogy 2013 novemberéig az összes lényeges kérdésről be tudják fejezni az egyeztetéseket, de a FARC már ekkor is óvatosan állt a határidő kérdéséhez. **2012 szeptemberében és novemberében közvélemény-kutatást végeztek** arról, hogy a kolumbiaiak mennyire támogatják a békétárgyalásokat. A felmérések szerint több mint 70%-uk értett egyet a tárgyalásokkal, de közülük kevesen gondolták úgy, hogy a fordulók valóban sikeresek lesznek és elhozzák a békét. **A Santos-kormány FARC-stratégiájának egyik legnagyobb ellenzője Álvaro Uribe exelnök volt,** aki a békétárgyalásokat úgy értelmezte, hogy a kormány engedett a terroristák követeléseinek.³⁴

A feleknek a **földreformmal** kapcsolatos fejezetet 2013. május 26-án sikerült megtárgyalniuk. Ugyanezen év novemberére a **FARC politikai részvételével** kapcsolatos kérdésekben is megegyeztek.³⁵ **2014. május 25-én elnökválasztást tartottak, amelyet Santos nyert meg.** Megválasztása után úgy nyilatkozott, hogy be kell fejeznie, amit elkezdett, így minden erejével azon lesz, hogy a békétárgyalások sikerrel záruljanak. Santos kampánya is szinte kizárólagosan a békétárgyalásokra összpontosított.³⁶ 2014. május 16-án az **illegális drogkereskedelemről** szóló tárgyalási forduló is sikerrel zárult: a feleknek sikerült megállapodniuk a kokainültetvények kiirtásáról és a drogfogyasztás, valamint a drogkereskedelem visszaszorításáról.³⁷ 2014. szeptember 24-én a kormány honlapján nyilvánosságra hozták a már három lezárt tárgyalási fejezet szövegét.³⁸ 2015. március 7-én a kolumbiai kormány és a FARC bejelentették, hogy **elkezdik az aknamentesítést, illetve a fel nem robbant lőszer eltávolítását.** A kormány szerint 1990 óta több mint 11 ezer kolumbiait öltek meg, illetve sebesítettek meg súlyosan a taposóaknak.³⁹ 2015. december 15-én a felek sikeresen megtárgyalták a **fegyveres konfliktus áldozatairól** szóló fejezetet is, 2016. augusztus 24-ére pedig az utolsó fejezeteket is lezárták, amelyek a **fegyverletételről,** valamint a **végrehajtásról** és az **ellenőrzésről** rendelkeztek.

Juan Manuel Santos szeptember elején telefonon köszönte meg Kuba, Venezuela, Chile és az Egyesült Államok elnökeinek, valamint Norvégia miniszterelnökének és az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének a tárgyalási fordulókön nyújtott támogatást.⁴⁰ A kolumbiai kormány és a FARC szervezet közötti **tárgyalási fordulók lezárását nagy örömmel fogadta az egész nemzetközi közösség.** John Kerry, az Egyesült Államok külügyminisztere egyike volt az első magas rangú politikusoknak, akik gratuláltak Juan Manuel Santos elnöknek az elért eredményekhez. Az Egyesült Államok 400 millió euróval járul hozzá a konfliktus utáni helyzet rendezéséhez. Az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője, **Federica Mogherini** „történelmi pillanatnak” nevezte a megállapodás létrejöttét, és elmondta, hogy az EU 575 millió eurót juttat Kolumbiának az újjáépítéshez annak érdekében, hogy tartós béke jöhessen létre. Franciaország külügyminisztere, **Jean-Marc Ayrault** bejelentette: megfigyelői missziót küldenek Kolumbiába, hogy figyelemmel kísérhessék a békemegállapodás végrehajtását. A **Latin-Amerikai Fejlesztési Bank** (Banco de Desarrollo de América Latina – CAF) 1,3 milliárd eurót különít el az andoki ország számára a következő két évre, a konfliktus utáni állapot normalizálása érdekében.

³⁴ Ibidem. pp. 19.

³⁵ <http://www.elpais.com.co/elpais/colombia/proceso-paz/noticias/detalle-estos-son-seis-puntos-acuerdo-final-paz-con-farc>

³⁶ June S. Beittel: ibidem. pp. 23.

³⁷ <http://www.elpais.com.co/elpais/colombia/proceso-paz/noticias/detalle-estos-son-seis-puntos-acuerdo-final-paz-con-farc>

³⁸ June S. Beittel: ibidem. pp. 25.

³⁹ Ibidem. pp. 26.

⁴⁰ <http://m.eltiempo.com/politica/proceso-de-paz/santos-anuncio-que-el-plebiscito-se-hara-el-domingo-2-de-octubre/16682501/1/Las%20claves%20para%20entender%20el%20plebiscito%20por%20la%20paz>

A **Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet** (OECD) főtitkára, Ángel Gurría szerint a megállapodás nem pusztán Kolumbia számára jelent hatalmas előrelépést, hanem ugyanolyan fontos az egész világnak, illetve a következő generációknak is. Gurría hozzátette, hogy a szervezet támogatni fogja a latin-amerikai országot mind a befektetések, mind pedig az innováció és a kereskedelem terén. Az ENSZ **Latin-amerikai és Karib-térségi Gazdasági Bizottsága** (Comisión Económica para América Latina y el Caribe - Cepal), valamint a **Dél-Amerikai Nemzetek Uniója** (Unión de Naciones Suramericanas – Unasur) is hatalmas sikerként értékelték a békemegállapodást. A Cepal szerint ez egy „fényes fejezet a diplomácia történetében”.⁴¹

A **béketárgyalások lezárását a kolumbiai lakosság látszólag hatalmas örömmel fogadta**. Bár a megállapodás szövegét a kormány nyilvánosságra hozta honlapján, a lakosság még sincs teljesen tisztában a több száz oldalas megállapodásban foglaltakkal. Nehezíti a helyzetet az is, hogy egyfelől a polgári lakosság ellen hosszú éveken keresztül elkövetett atrocitásokat nem könnyen felejtik el a kolumbiaiak, másfelől **Álvaro Uribe** személyét még mindig hatalmas tisztelet övezi, amiért harcot hirdetett a gerillák ellen. Jelenleg pedig éppen Uribe az, aki - a közösségi média nyújtotta kommunikációs lehetőségeket is kihasználva - a lehangosabban tiltakozik a békemegállapodás hatályba lépése ellen. Malcolm Deas brit történész találóan fogalmazta meg a dél-amerikai országban uralkodó közhangulatot: „Uribe olyan békét kínál, amire a kolumbiaiak vágyanak, de nem kaphatják meg. Santos olyan békét ajánl, amelyet nem akarnak, de megkaphatnának.”⁴² Minden kétséget kizáróan a gerillaharcosok „kvázi-büntetlensége” az egyik legfájóbb momentum a kolumbiai nép szemében,⁴³ a gerillákat ugyanis nem ítélik börtönbüntetésre, hanem - amennyiben elismerik az elkövetett tetteket - a békeszerződésben létrehozott különleges törvényszéki mechanizmus keretein belül csak **szabad mozgásukban és tartózkodási jogukban** korlátozzák majd őket.⁴⁴

A békemegállapodás rendelkezései⁴⁵

A kolumbiai kormány és a FARC között létrejött, 297 oldalas, **„Végső megállapodás a konfliktus befejezéséről, a stabil és tartós béke megteremtéséről”** című **egyezmény** egy több éven át tartó tárgyalássorozat eredménye. A tárgyalópartnerek 2016. augusztus 24-én jelentették be, hogy megszületett a végső megállapodás. A béketervezetet a kolumbiai elnök, Juan Manuel Santos és a FARC vezetője, Rodrigo Londoño Echeverri (alias „Timoleón Jiménez”, ill. „Timoschenko”) szeptember végén írták alá ünnepélyes keretek között.⁴⁶

⁴¹ <http://www.lavanguardia.com/politica/20160624/402721471254/la-paz-de-colombia-recibe-apoyo-economico-y-compromiso-politico-internacional.html>

⁴² <https://www.crisisgroup.org/es/latin-america-caribbean/andes/colombia/durara-el-acuerdo-de-paz-de-colombia>

⁴³ Economist Intelligence Unit 2016. augusztus 17-i országjelentése

⁴⁴ <http://www.elpais.com.co/elpais/colombia/proceso-paz/noticias/detalle-estos-son-seis-puntos-acuerdo-final-paz-con-farc>

⁴⁵ A fejezet a kolumbiai kormány és a FARC közötti békemegállapodásra (Acuerdo final para la terminación del conflicto y la construcción de una paz estable y duradera – 24.08.2016), valamint az El País című lap elemzésére épül. A dokumentumok az alábbi linkeken érhetők el: <http://www.urnadecristal.gov.co/sites/default/files/acuerdo-final-habana.pdf> és <http://www.elpais.com.co/elpais/colombia/proceso-paz/noticias/detalle-estos-son-seis-puntos-acuerdo-final-paz-con-farc>

⁴⁶ Economist Intelligence Unit 2016. augusztus 17-i országjelentése

A megállapodásnak **6 fő pontja** van, amelyek a következők:

1. átfogó mezőgazdasági fejlesztési politika;
2. politikai részvétel;
3. fegyverletétel;
4. illegális drogkereskedelem felszámolása;
5. megállapodás a konfliktus áldozatairól;
6. végrehajtás, ellenőrzés.

A **vidékfejlesztési politika** a békemegállapodás egyik sarokpontja. A kormány meggyőződése szerint ahhoz, hogy a konfliktus ne ismétlődhessen meg, gyökeresen meg kell változtatni az eddigi gyakorlatot, így ígéretet is tett egy széleskörű **földreform** végrehajtására, aminek eredményeképpen eltűnhet a vidék és nagyvárosok közötti szakadék. A tervezett földreform 4 pillérből áll:

1. A földhasználat kiszélesítése: a megállapodás értelmében termőföldhöz jutnak azok a mezőgazdaságból élők, akiknek vagy egyáltalán nincs földjük, vagy kevés termőfölddel rendelkeznek. Nem pusztán termőföldet adnak a gazdáknak, hanem a megműveléshez szükséges szaktudást (know-how-t) is technikai segítségnyújtás, hitelprogramok, értékesítési lehetőségek keretein belül.
2. Fejlesztési programok: ezek célja a konfliktusban leginkább érintett régiók stabilizálása, valamint a békéltetési folyamat elősegítése.
3. A szegénység csökkentése: a kolumbiai kormány nemzeti stratégiát alakít ki a konfliktus által érintett területek felzárkóztatására. A kormány célja a szegénység csökkentése, valamint az extrém szegénység felszámolása. A Santos-adminisztráció elképzelései szerint a földműveseket technikai segítségnyújtásban részesítik, infrastrukturális beruházásokat hajtanak majd végre, valamint ösztönözik a családi gazdaságok teljesítményének növelését.
4. Az élelmezés biztonságának garantálása: ennek értelmében minden, a békemegállapodás keretei között létrejövő reformot úgy kell végrehajtani, hogy az elvezessen a nagyobb termelékenységhez, és így a táplálkozási lehetőségek javításához, ami garantálhatja a jobb életminőséget.

A kétoldalú egyezmény preambuluma szerint tartós béke csak úgy építhető ki és tartható fenn, ha elősegítik a demokrácia és a pluralizmus kiszélesítését, mégpedig úgy, hogy lehetővé teszik új erők megjelenését a politikai palettán. A **FARC politikai részvételével foglalkozó fejezet** három alapvető gondolatra épít:

1. Demokratikus nyitás: a demokrácia erősítésére azért is van szükség, mert az 1991. évi alkotmány által meghatározott demokratikus minták a konfliktus miatt a vidéki területeken nem érvényesültek. A konfliktus lezárásával a korábban marginalizálódott társadalmi csoportok is a politika formálói lehetnek. Mindez a gyakorlatban azt jelenti, hogy meg kell könnyíteni új politikai pártok létrejöttét.
2. Részvételi demokrácia erősítése: a kormány szerint a béke megszilárdításához a társadalom politikai életben történő nagyobb részvételére lenne szükség, ezért támogatni fogják az ezt elősegítő mechanizmusok kialakítását.

3. A fegyver, mint politikai nyomásgyakorló eszköz eltörlése: A kormány biztosítja, hogy a politikai nyomásgyakorlás eszközeként soha többé ne lehessen fegyveres erőt használni, illetve azok, akik már letették a fegyvereket, az átmenet időszakában ne eshessenek fegyveres támadás áldozatául.

A békemegállapodás értelmében a **fegyverletételt** az ENSZ ellenőrzi, és a FARC kötelezettséget vállal arra, hogy összes fegyverét átadja a nemzetközi szervezetnek. A fegyverletételt **három** szakaszban tervezték megvalósítani. Az **első etapban** a FARC felhagyja a kolumbiai lakosság ellen irányuló harcokkal, és nem kezdhet bele újabb jogellenes cselekedetbe (emberrablás, megtorlások, drogkereskedelem). A **második fázisban** megkezdődik a fegyverek átadása az ENSZ-nek.⁴⁷ A fegyverletétel **harmadik szakaszában** 23 átmeneti zónát és 8 táborot hoznak majd létre, ahol a FARC tagjai elkezdhetik a polgári életbe való visszailleszkedést. A megállapodás részletes protokollokat tartalmaz a fenyegetések minimalizálására a demilitarizált övezetekben belül és kívül is, különösen az emberek mozgásával, illetve a fegyverek és robbanószerek átadásával kapcsolatban. A polgári lakosság egészségének biztonságát a fegyveres erők garantálják majd.⁴⁸

A békemegállapodás negyedik pontja a **kábítószer-kereskedelem** problémájának megoldásával foglalkozik, különös tekintettel az **ültetvények felszámolására**. A megállapodás értelmében a tartós békeépítés elképzelhetetlen az ültetvények és a droghálózatok felszámolása nélkül. A tárgyalási forduló másik sarokpontja ennek a fejezetnek a megtárgyalása volt, ugyanis a drogültetvények felszámolása a vidékfejlesztést, a drogfogyasztás visszaszorítása pedig az emberek egészségének javítására irányuló törekvéseket erősítheti, így a gerillákkal kötendő béke a szervezett bűnözés visszaszorításán túl gazdasági és társadalmi fejlődést is teremthet. A megállapodás ezen részének **három** pillére van:

1. A **kábítószer-ültetvények felszámolása** oly módon, hogy megteremtik a drogtermesztők legális gazdaságba való áttérésének lehetőségét, valamint létrehozzák a jóléthez szükséges feltételeket az ültetvények közelében élő közösségek számára. A felek célja az, hogy az érintett közösségekkel együtt dolgozzanak a probléma megoldásán, hiszen a kokainültetvények elpusztítása önmagában még nem hozza el a békét. A kormány ennek érdekében kidolgozott egy programot, amely „Az illegális drogültetvények helyettesítését és az alternatív fejlődést szolgáló integrált nemzeti program” (Programa Nacional Integral de Sustitución de Cultivos de Uso Ilícito y Desarrollo Alternativo) nevet kapta, és amely az agrárreform sikerességéhez is hozzájárul majd.

⁴⁷ Mindez az alábbi menetrend szerint történne:

- 60 napon belül a FARC beszolgáltatja a robbanószereket az ENSZ-nek;
- az összes fegyvert 180 napon belül el kell juttatni az ENSZ-nek;
- a végső megállapodás aláírásának napjától (D-nap) számított 5 napon belül a FARC minden birtokában lévő fegyverről információt szolgáltat;
- az első 60 napon belül az úgynevezett instabil fegyvereket megsemmisítik, és az ENSZ felügyelete alatt raktárakba helyezik őket;
- az irreguláris fegyvereket a D-nap+30 előtt be kell szolgáltatni, a többi fegyvert három szakaszban fogják begyűjteni: a 30%-ukat a D-nap+90-ig; újabb 30%-ukat a D-nap+120-ig; a maradék 40%-ot a D-nap+150-ig;
- legkésőbb 150 napon belül az összes fegyvert, beleértve a magánhasználatú fegyvereket is, az ENSZ által ellenőrzött konténerekbe kell összegyűjteni;
- Az összes fegyvert egy-egy raktárban fogják tartani az átmeneti zónákban, az ENSZ ellenőrző és hitelesítő csapata nemzetközi részlegének felügyelete alatt, mindegy 180 nap áll rendelkezésre. Három emlékművet fognak emelni a hatástalanított fegyverekből.

⁴⁸ <http://latin-amerika.hu/elemzesek/3618-2016-08-25-19-26-47>

2. A második pillér az **egészségügyi aspektusokat** helyezi középpontba. A kormány célja, hogy az illegális drogfogyasztást visszaszorítsa, valamint az ehhez szükséges nemzeti politikákat kialakítsa. Ezért elindítják az „Illegális drogfogyasztás elleni nemzeti intervenciók programot”, melynek keretében támogató intézményeket hoznak majd létre. Másrésztől kialakítanak egy olyan nemzeti rendszert, amely az illegális kábítószer-fogyasztás veszélyeire hívja fel a figyelmet.
3. A harmadik pillér a **kábítószer-kereskedelem** elleni konkrét küzdelemről szól. Ezzel összefüggésben a kormány minden erejét a szervezett bűnözés elleni harcra összpontosítja. A szervezett bűnözés az egyik legnagyobb fenyegetést jelentheti a lakosság számára is elfogadható tartalmú békemegállapodás hatályba lépését követően. Mindezt elősegítendő, új bűnüldözési stratégiákat alakítanak ki, amelyeknek célja a droghálózatok felderítése regionális és nemzeti szinten egyaránt, valamint a droggartellek ellen folyó harc támogatása.

A több mint 50 éven át tartó fegyveres konfliktus rengeteg áldozatot szedett a lakosság körében. Az érintettek és azok családtagjainak kárpótlása érdekében a felek megállapodtak abban, hogy kialakítanak egy rendszert, amelyet az „**Igazság, kárpótlás és megismételhetetlenség**” névre kereszteltek. Ennek a több mechanizmusból álló stratégiának az elsődleges célja a békéltetés és az áldozatok jogainak garantálása, a jogbiztonság biztosítása, valamint garanciák nyújtása arra, hogy a fegyveres konfliktus nem fog megisméltődni. A program az alábbi mechanizmusokat öleli fel:

- Bizottság az igazságért, együttélésért a megismételhetetlenségért;
- Alakulat a fegyveres konfliktus következtében eltűntek keresésére;
- Különleges törvénykezés a békéért;
- Átfogó kártérítési intézkedések;
- Garanciák a konfliktus megisméltődésének elkerülésére.

Az **egyezmény végrehajtása és ellenőrzése** három lépcsőből áll. **Első lépésben** létrehoznak egy bizottságot, amely a béketervezet megvalósításának nyomon követéséért és ellenőrzéséért, valamint a vitarendezésért lesz felelős (Comisión de Seguimiento y Verificación del Acuerdo Final de Paz y de Resolución de Diferencias). Ehhez technikai segítségnyújtást, információt és módszertant is biztosít a kormány. A bizottság a kolumbiai kormány és a FARC 3-3 tagjából állna. A **második lépés** az ellenőrzési mechanizmus nemzetközi pillére, amelynek célja a békemegállapodásban foglaltak átültetése a gyakorlatba, valamint a hiányosságok és gyengeségek feltérképezése. **Az ENSZ egy speciális politikai misszió keretében ellenőrzi majd az egyezmény betartását.** Az ellenőrzési folyamat **harmadik lépéseként** a nemzetközi közösség jó gyakorlatok átadásával és megfigyelői szerepével segítené a feleket.

A népszavazás eredménye

Juan Manuel Santos kolumbiai elnök **2016. október 2-ára népszavazást kezdeményezett,**⁴⁹ amelyen a lakosságnak a kormány és a FARC között létrejött, augusztus 24-ei megállapodás elfogadásáról kellett szavaznia. A népszavazáson a következő kérdésre kellett igennel vagy nemmel felelniük a választópolgároknak: *„Támogatja a fegyveres konfliktus végét és a tartós békét jelentő megállapodást?”*.⁵⁰

Az ellenzék szerint a kérdés manipulatív és sugalmazó. Álvaro Uribe úgy véli, hogy az igennel szavazók illúziókat kergetnek a békéről, a nemmel szavazók pedig bár vágnak a békére, úgy hiszik, hogy a békeszerződés nem váltja majd be a hozzá fűzött reményeket.⁵¹ **Az előzetes felmérések szerint a szavazópolgárok támogatták ugyan a megállapodást, azonban a vélemények nagyon megoszlottak arról, hogy milyen büntetést érdemelnének a lázadók.**⁵² Problematikus volt továbbá az is a szavazás szempontjából, hogy a békemegállapodás értelmében az egykori FARC-tagok képviseltethetik magukat a Kongresszusban is, igaz 2018-ig szavazati joggal nem rendelkeztek volna, csak 2018 és 2026 között kaptak volna 10 helyet a Kongresszusban.⁵³ **A 2018-as és a 2022-es választásokon a békemegállapodás értelmében tehát a FARC akkor is bekerült volna a törvényhozásba, ha nem éri el a szükséges küszöböt.** Ennek az a célja, hogy a FARC által létrehozott új politikai csoportosulás időt kapjon arra, hogy meggyőzze a lakosságot politikai rátermettségéről. Ezen időszak lejárta után ezekkel a garanciákkal a továbbiakban nem élhettek volna.⁵⁴

A korábbi felmérések tehát az igenek győzelmét mutatták, így például az Ipsos Napoleón Franco szeptember 1-5 között lezajlott felmérése szerint a kolumbiai lakosság 72%-a igennel voksolna az október 2-i népszavazáson, míg 28%-uk nemmel.⁵⁵ Az **október 2-ai népszavazáson a Nemzeti Népszámlálási Intézet** (Registraduría Nacional del Estado Civil) adatai alapján **34 899 945 állampolgár** voksolhatott. A megjelent szavazók **49,77%-a,** vagyis 6 372 343 fő választott **igennel az elfogadás kapcsán, míg 50,22%-a,** (6 430 308 fő), **vagyis a többség elutasította a megállapodást, így az nem léphet majd életbe**⁵⁶. A népszavazáson való részvétel alacsony volt, a választópolgároknak mindössze **38%-a** járult az urnákhoz.⁵⁷ A szavazás napján sok helyen heves esőzések és árvizek voltak, ami megnehezítette a referendum lebonyolítását, illetve csökkentette a szavazási hajlandóságot. Az időjárási körülményeket leszámítva a szavazás lebonyolítását semmi más nem zavarta meg, előzőleg az ELN is kijelentette, hogy nem tervez semmilyen akciót, amellyel megzavarhatná a referendumot,⁵⁸ sőt, a megállapodás aláírását követően kijelentette, hogy maga is hajlandó lenne tárgyalásokba bocsátkozni a kormánnyal.

⁴⁹ <http://m.eltiempo.com/politica/proceso-de-paz/santos-anuncio-que-el-plebiscito-se-hara-el-domingo-2-de-octubre/16682501/1/Las%20claves%20para%20entender%20el%20plebiscito%20por%20la%20paz>

⁵⁰ „Apoya usted el acuerdo final para la terminación del conflicto y la construcción de una paz estable y duradera?”.

⁵¹ <http://www.infolatam.com/2016/09/15/uribe-pide-al-presidente-santos-un-debate-sobre-el-plebiscito-de-la-paz/>

⁵² Economist Intelligence Unit 2016. augusztus 17-i országjelentése.

⁵³ 5 helyet biztosítanak nekik a szenátusban, és ötöt a kamarában.

⁵⁴ <http://m.eltiempo.com/politica/proceso-de-paz/santos-anuncio-que-el-plebiscito-se-hara-el-domingo-2-de-octubre/16682501/1/Las%20claves%20para%20entender%20el%20plebiscito%20por%20la%20paz>

⁵⁵ <http://www.infolatam.com/2016/09/11/un-72-de-colombianos-votara-si-en-plebiscito-sobre-paz-segun-encuesta/>

⁵⁶ <http://www.infolatam.com/2016/10/02/colombia-vota-un-ajustado-si-al-acuerdo-de-paz-segun-primer-informe/>

⁵⁷ <http://www.infolatam.com/2016/10/03/la-sorpresa-estalla-en-colombia/>

⁵⁸ <http://www.dw.com/es/colombia-cierran-mesas-y-ya-se-conocen-primeros-resultados/a-35944854>

A megállapodás elutasítását követően Juan Manuel Santos elnök elmondta, mindent megtesz annak érdekében, hogy a békefolyamat ne akadjon el, s ezért sürgősen politikai tárgyalásokat kezdeményez. Az elnök ígéretet tett arra is, hogy az egyet nem értő szavazatok győzelme ellenére a **kétoldalú tűzszüneti megállapodás továbbra is érvényben marad** – legalábbis december 31-éig.⁵⁹ Santos felhívta a figyelmet arra is, hogy nagyon kevésen múlt a nemek győzelme, s ez nem azt jelenti, hogy a kolumbiaiak nem akarják a békét. Az elnök azt is hozzátette, hogy egészen mandátuma végéig azért fog küzdeni, hogy elhozza a kolumbiaiak számára a békét, és egy jobb jövőt biztosítson a fiatalabb generáció számára.⁶⁰ **S bár a referendumon megbukott a jelenlegi megállapodás, Santos kapta idén a Nobel-békedíjat.**⁶¹ A FARC vezetője, Rodrigo Londoño Echeverri (Timochenko) a békeszerződés elutasítása után kijelentette, hogy a szervezet továbbra is békét szeretne, s csakis a szavak lehetnek a békeépítés eszközei. *„A FARC sajnálatát fejezi ki azért, hogy a gyűlöletkampány elérte a célját, és befolyásolta a kolumbiaiak véleményét”* – mondta Timochenko a népszavazási eredmények nyilvánosságra hozatalakor. *„Az eredményeket figyelembe véve, még erősebben küzdünk azért, hogy a FARC, mint egy politikai erő létrejöhessen, és még erősebben fogunk küzdeni a stabil és tartós békéért”* – nyilatkozta a FARC első embere.⁶²

A nemek győzelme hűen tükrözi a kolumbiai nép megállapodással kapcsolatos félelmeit. Különösen fájó pont, hogy a békeszerződésben a gerillák számára **büntetlenséget** ígértek,⁶³ amit a lakosság nagyon rossz néven vett, emlékezve az elmúlt 52 évben a FARC által elkövetett emberi jogi jogsértésekre, gyilkosságokra, kizsákmányolásokra.⁶⁴ A kolumbiaiak nehezményezték azt is, hogy az egykori gerillaszervezet tagjainak **politikai jogokat** biztosított a megállapodás. További problémát jelentett a népszavazáson az is, hogy **míg a konfliktus maga főleg a vidéki területeket érintette, addig a szavazók többsége a városokban él,**⁶⁵ így a békemegállapodás legnagyobb ellenzője, Álvaro Uribe könnyebben tudta híveit mozgósítani és a békeszerződés elfogadása ellen kampányolni.⁶⁶ Uribe többször hangoztatta, hogy a megállapodás elfogadásával Kolumbia a venezuelai útra lépne, ami teret engedne a drokartellek uralmának. Venezuela jelenlegi gazdasági helyzete pedig csak erősítette ezeket a félelmeket: a súlyos gazdasági helyzetben lévő országból ugyanis sokan éppen Kolumbiába mentek át, hogy ott alapvető élelmiszereket, gyógyszereket vásároljanak. Elemzők felvetették azt is, hogy **a békemegállapodást mindig is inkább a nemzetközi közösség támogatta, mintsem maga a kolumbiai nép.** A korábbi közvélemény-kutatási eredmények pedig arra engednek következtetni, hogy Santos támogatói nagy arányban maradhattak otthon, mert azt gondolták, hogy az igenek elsőprő győzelmet aratnak majd. Emellett **az elmúlt időszakban tapasztalható gazdasági recesszió is hozzájárulhatott a népszavazás sikertelenségéhez.** Santos ugyanis a kolumbiaiak szerint túl sokat foglalkozott a békefolyamattal a gazdaság rovására, aminek következtében a munkanélküliségi ráta 9%-ra nőtt az országban, s a peso árfolyama is jelentősen esett a dollárhoz képest azóta, hogy 2012-ben elkezdődtek a tárgyalások a FARC-kal. Juan Manuel Santos támogatottsága 2016-ra 20% körüli értékre esett.⁶⁷

⁵⁹ <http://www.americaeconomia.com/politica-sociedad/politica/santos-prorroga-el-cese-bilateral-al-fuego-en-colombia-mientras-la-oea-pi>

⁶⁰ <http://www.infolatam.com/2016/10/03/santos-convocara-a-fuerzas-politicas-para-abrir-un-dialogo-nacional/>

⁶¹ http://internacional.elpais.com/internacional/2016/10/07/actualidad/1475828983_681895.html#?ref=rss&format=simple&link=link

⁶² <http://www.infolatam.com/2016/10/03/timochenko-las-farc-quieren-la-paz-y-usaran-solo-la-palabra-para-construirla/>

⁶³ <http://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-37537629>

⁶⁴ <http://www.infolatam.com/2016/10/03/la-sorpresa-estalla-en-colombia/>

⁶⁵ A vasárnapi szavazáson ott szavaztak főleg nemmel, ahol a konfliktus alacsony mértéket öltött, míg a vidéki területeken, ahol rendszeres atrocitások érték a lakosságot, hajlottak volna a békére.

⁶⁶ <http://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-37537629>

⁶⁷ <http://americasquarterly.org/content/six-reasons-colombia-said-no-farc-peace-deal>

Az eredmények nyilvánosságra hozatalát követően a **nemzetközi közösség** is csalódottságának adott hangot, de továbbra is támogatásáról biztosította Kolumbiát. Az **ENSZ**, az **Európai Unió** és a **Dél-amerikai Nemzetek Uniója** (Unasur) is sajnálkozásukat fejezte ki. **Ban Ki-moon** ENSZ-főtitkár a népszavazást követően elmondta, hogy „más eredményre” számított, és Jean Arnault⁶⁸ különleges misszióvezetőt Havannába delegálta, hogy ott a főtitkár képviselőjében ösztönözze a feleket a párbeszéd folytatására. Az **Európai Parlament** és az **Unasur** is arra kérték a kolumbiai kormányt és a FARC-ot, hogy folytassák a tárgyalásokat.⁶⁹ Az **Amerikai Államok Szervezetének** (OAS) titkára, Luis Almagro egy olyan párbeszéd kialakítását sürgette, amely minden kolumbiai számára elfogadható.⁷⁰ **Pedro Pablo Kuczynski** perui elnök aggodalmát fejezte ki a FARC-tagok társadalomba való visszailleszkedésének lehetősége miatt, véleménye szerint rendkívül nehéz lesz a békét újratárgyalni. Az argentin és brazil elnökök, **Mauricio Macri** és **Michel Temer** is szorgalmazzák a békét, ami szerintük egész Latin-Amerika érdeke.⁷¹

Politikai és gazdasági kilátások⁷²

Juan Manuel Santos második elnöki mandátuma **2018 augusztusában ér véget**, az elnök így a következő választási kampányig mindenképpen szeretne útjára indítani egy olyan – már az ELN-re is kiterjesztett – békefolyamatot, amelyet mind a politikai pártok, mind a gerillák, mind pedig a társadalom képes elfogadni. A **2018. évi elnökválasztás** kapcsán még nem neveztek meg sok jelöltet, egyelőre csak az látszik biztosnak, hogy **Santos alelnöke, Germán Vargas Lleras indulni fog** a tisztségért, megfigyelők szerint azonban **Vargas nem annyira elkötelezett a békefolyamat mellett, mint Santos**. Elemzők egyetértenek abban, hogy a fegyveres konfliktus lezárása a demokratikus intézmények erősítésének, a közbiztonság javításának, a befektetések ösztönzésének és a hosszú távú társadalmi fejlődés garantálásának a záloga.

A kormány egyelőre nem tervezi a népszavazás megismétlését, erre csak abban az esetben kerülne sor, ha a jelenlegi békemegállapodást az azt ellenző politikai erőkkel való megegyezés alapján módosítani kellene.⁷³ Santos a népszavazás eredményének megismerését követő napokban egyeztetett elődjével, Álvaro Uribével, akit elemzők az ügy legnagyobb nyertesének tartanak. A **2018. évi elnökválasztási kampányra készülő Uribe kész támogatni a békefolyamatot a feltételek újratárgyalása mellett**.⁷⁴ Kuba valószínűleg továbbra is központi közvetítő szerepet fog betölteni a folyamatban.

A külpolitikát illetően elmondható, hogy mind Santos, mind utódja számára **prioritás lesz a Csendes-óceáni Szövetség** (Alianza del Pacífico – AP) bővítése. Az **Egyesült Államokkal** való kapcsolat szintén meghatározó marad Kolumbia számára, bár igaz, hogy a következő amerikai elnök személye sok mindenben változtathat, így például az USA szigorúbb feltételeket szabhat a kábítószer-kereskedelem elleni harcért cserébe járó anyagi segítséget illetően.

⁶⁸ <https://www.unric.org/es/actualidades-/1786-jean-arnault-jefe-de-la-mision-proceso-de-paz-colombia-consejo-de-seguridad>

⁶⁹ Az EU szeptember 26-án bejelentette, hogy a FARC-t leveszi a terroristaszervezetek listájáról. Az EP reméli, hogy ez a jövőben sem változik.

⁷⁰ <http://www.infolatam.com/2016/10/03/decepcion-y-esperanza-mundial-por-sorpresivo-no-a-acuerdo-de-paz-en-colombia/>

⁷¹ <http://www.infolatam.com/2016/10/03/decepcion-y-esperanza-mundial-por-sorpresivo-no-a-acuerdo-de-paz-en-colombia/>

⁷² Economist Intelligence Unit. Colombia: Country outlook. 17. Aug 2016.

⁷³ <http://www.infolatam.com/2016/10/06/gobierno-colombiano-no-ha-contemplado-la-posibilidad-de-repetir-el-plebiscito/>

⁷⁴ <http://www.infolatam.com/2016/10/04/uribe-disena-su-estrategia-para-la-paz-y-para-las-elecciones-de-2018/>

Az andoki ország **legfontosabb kereskedelmi és befektetési partnereinek továbbra is Panama, Ecuador és Venezuela** számítanak, utóbbi kapcsán azonban a közeljövőben is lehet diplomáciai bonyodalomra számítani.

Ami a **gazdaságpolitikát** illeti, Kolumbia a többi latin-amerikai államhoz hasonló kihívásokkal fog szembesülni **külgazdasági fronton: a továbbra is alacsony nyersanyagárak miatt csökkenhet a gazdasági növekedés és így az államháztartási bevételek is.** Elemzők úgy vélik, hogy a költségvetési kiadások **visszafogása** (például a chilei mintához hasonló „strukturális költségvetési szabály” bevezetése) mellett **az inflációs célt meghaladó árszínvonal-emelkedés miatt monetáris szigorításra, továbbá egy átfogó adóreformra** is szükség van a makrogazdasági stabilitás fenntartásához. A Santos-adminisztráció a várakozások szerint tovább fog küzdeni a **gazdaság kifehéritésért**, elsősorban a legális munkahelyek számának növelésén keresztül, valamint tovább folytatja a **szegénység csökkentése** érdekében megkezdett intézkedéseket. A kormány ugyanis a **2014-18. évi Nemzeti Fejlesztési Terv (Plan Nacional de Desarrollo –PND)⁷⁵** részeként 2015-ben útjára indított egy 6,7 milliárd dollár értékű programot (Plan de Impulso a la Productividad y el Empleo 2.0 – PIPE 2.0)⁷⁶ a **foglalkoztatás bővítése és a termelékenység növelése⁷⁷** érdekében. A kormány gazdasági és szociális terveit azonban negatívan befolyásolhatják az alacsony kőolajárak, valamint a kínai gazdaság aktuális teljesítménye.

Az **OECD 2016. júniusi előrejelzése⁷⁸** szerint a kolumbiai gazdaság az **idei évben visszafogott, körülbelül 2%-os növekedésre számíthat, míg 2017-ben 3%-os bővülést is elérhet**, amennyiben javulnak a már említett külső feltételek és a kormány valóban végrehajtja infrastrukturális terveit. A **folyó fizetési mérleg hiánya azonban továbbra is magas lesz**, míg a peso dollárral szembeni leértékelődése és az El Niño éghajlati jelenség okozta szárazság következtében **megemelkedett élelmiszerárak miatt az infláció is felgyorsul** idén. Az árszínvonal alakulása mellett a kolumbiai jegybanknak a **hitelezés lassuló bővülése** ellen kell fellépnie.

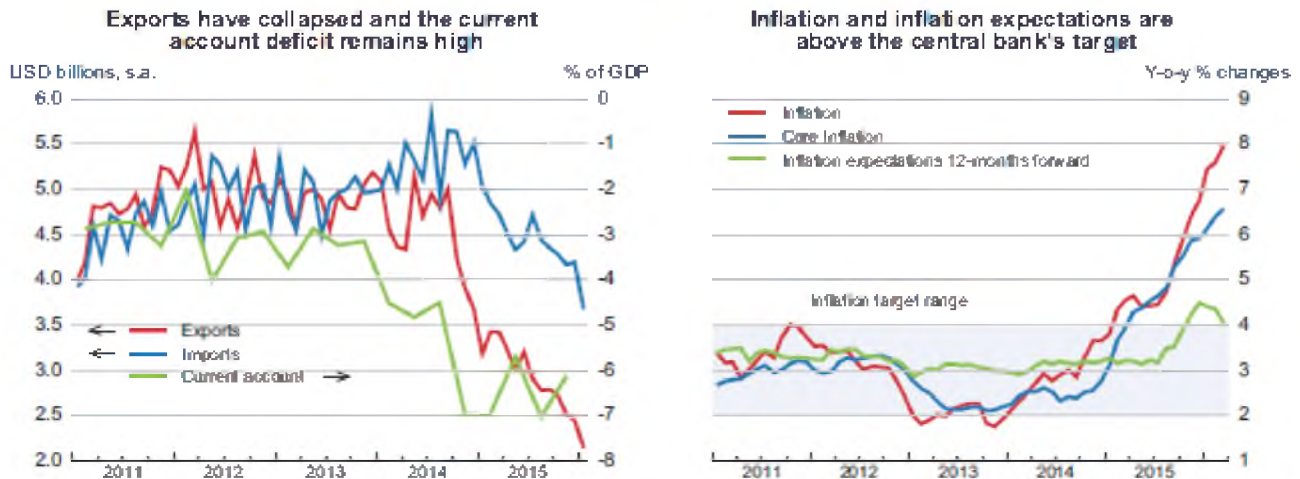
⁷⁵ <https://www.dnp.gov.co/Plan-Nacional-de-Desarrollo/Paginas/Qu-es-el-PND.aspx> és <https://colaboracion.dnp.gov.co/CDT/Prensa/LEY%201753%20DEL%2009%20DE%20JUNIO%20DE%202015.pdf> és http://www.cepal.org/sites/default/files/events/files/simon_gaviria.pdf

⁷⁶ A PIPE 2.0 részeként 1,6 milliárd dollárt szánnak utak, iskolák, lakóépületek felújítására. Új szabályokat vezetnek be a magánberuházások ösztönzésére az infrastruktúra és a bányászat terén, csökkentik az innovációs beruházások adóterheit.

⁷⁷ Az OECD adatai szerint az utóbbi években csökkenő mértékben nő a termelékenység, amellyel szemben középtávon a vámszabályok egyszerűsítésével, újabb infrastrukturális (elsősorban közúti) beruházásokkal és a szabályozási környezet reformjával lehet előrelépést elérni.

⁷⁸ <http://www.oecd.org/eco/outlook/colombia-economic-forecast-summary.htm>

Colombia

Source: OECD Economic Outlook 99 database; Central Bank of Colombia.

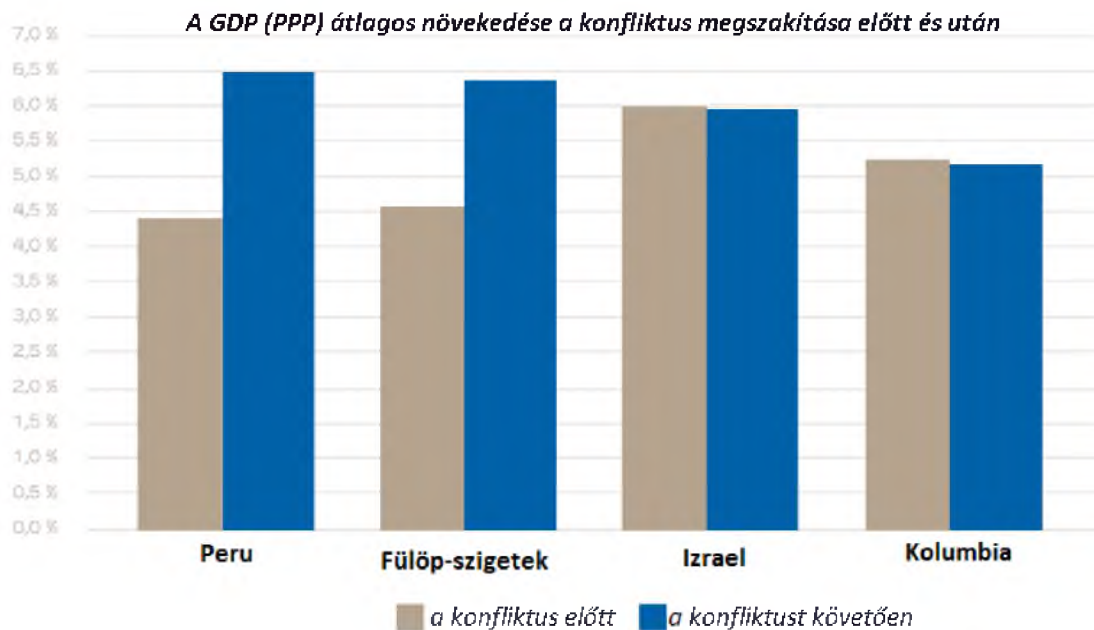
StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933367723>

2. ábra: Kolumbiában 1999 óta van érvényben az inflációs célkövetési rendszer, amelynek köszönhetően az árszínvonal emelkedését stabilan a 2-4%-os toleranciasávban tudták tartani, azonban a peso leértékelődése és az élelmiszerkínálat csökkenése miatt az utóbbi időszakban megemelkedtek a fogyasztói árak. A folyamat visszafordítása érdekében a jegybank (Banrep) 2016 júniusában úgy döntött, hogy 4,5%-ról 7,5%-ra emeli az alapkamatot. A külkereskedelmet illetően elmondható, hogy az exportbevételek 2014 közepe óta folyamatosan mérséklődnek és még mindig nem érik el az import szintjét, így az elmúlt években a folyó fizetési mérleg deficitet mutatott, amelynek értéke jelenleg a GDP 6%-ának felel meg. A kávé kivül szinte valamennyi kolumbiai exporttermék iránt csökkent a kereslet az elmúlt időszakban.⁷⁹ A jelentős folyó fizetésimérleg-hiány miatt egyre romlanak a kilátások, tekintve, hogy ezzel párhuzamosan növekedhet az ország eladósodottsága.

Az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP) egyik 2014. évi tanulmányában más konfliktusokat elemezve mutatta be, hogy milyen gazdasági előnyei⁸⁰ lehetnek a békének Kolumbiában. Az egyik legjelentősebb eredmény az lehet, hogy az egyes tartományok GDP-je a jelenlegi 18,5 helyett 8,5 évenként duplázódhatna meg. Így például az ország 2013. évi, 4,3%-os bruttó hazai összterméke 8,7% lehetett volna, míg az **egy főre jutó jövedelem** megközelíthette volna az uruguayi vagy a mexikói szintet azzal, hogy a tényleges, 11 200 dollár/fő helyett 16 700 dollár/fő értéket ért volna el. A lakosság **pénzügyi integrációjának magasabb fokát** is elősegíthetné a konfliktus lezárása, mivel a vidéki területeken élők is bekapcsolódhatnak a pénzügyi rendszerbe. Az **országkockázat is csökkenne**, ami megkönnyítené az adósságszolgálat teljesítését, valamint ösztönzőleg hatna az **új befektetésekre**. Az UNDP szerint a hazai körülmények javítása elősegítené az értelmiség elvándorlásának csökkenését is. A földek újraelosztása a társadalmi elégedettség mellett az érintett tartományok fejlődését is elősegítené.

⁷⁹ http://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/40326/17/1600548EE_Colombia_es.pdf

⁸⁰ <http://www.co.undp.org/content/colombia/es/home/presscenter/articles/2014/06/10/-qu-ganar-colombia-con-la-paz.html>

3. ábra: A perui és a fülöp-szigeteki konfliktus teljes lezárását követően a vásárlóerő-paritáson mért GDP 45%-kal, illetve 37%-kal nőtt, ezzel szemben Izraelben és Kolumbiában, ahol csak ideiglenes tűzszünetekre került sor, nem igazán következett be számottevő növekedés. (Forrás: UNDP)⁸¹

A Nemzeti Tervezési Igazgatóság (Departamento Nacional de Planeación – DNP) 2015 decemberében ismertetett becslései⁸² – melyeket 36, valamikor konfliktussal terhelt ország tapasztalatai alapján készítettek egy svájci egyetem adatbázisának felhasználásával – szerint rövid távon 1,1-1,9%-os GDP-növekedéstöbbletet teremthetne a tényleges békefolyamat megindítása, így a kolumbiai gazdaság növekedési potenciálja megközelíthetné az évi 6%-ot.⁸³ A béke „legnagyobb nyertesei” pedig az agrárszektor (amelynek növekedése az új vidékfejlesztési politikának köszönhetően 22%-kal lehetne magasabb), valamint az iparon belül (amely összességében több mint 20%-kal nagyobb mértékben bővíthetne) az építőipar lenne, ez utóbbi növekedési üteme legalább 40%-kal emelkedne. A DNP tanulmánya⁸⁴ szerint a gazdasági növekedés alapját a fogyasztás bővülése és a beruházási ráta emelkedése biztosítaná, s az utóbbi hosszú távon elérhetné a GDP-hez viszonyított 35%-os szintet, míg a megtakarítási ráta – a növekvő jövedelmeknek köszönhetően⁸⁵ – a 26%-ot. A külföldi működőtőke értéke pedig a jelenlegi szint háromszorosára is nőhetne. A külgazdaság számára is előnyös változás következne be: az export éves növekedése közel 6,5%-kal lehetne magasabb.

⁸¹ <http://www.co.undp.org/content/dam/colombia/docs/Paz/undp-co-queganacolombiapazf-2014.pdf>

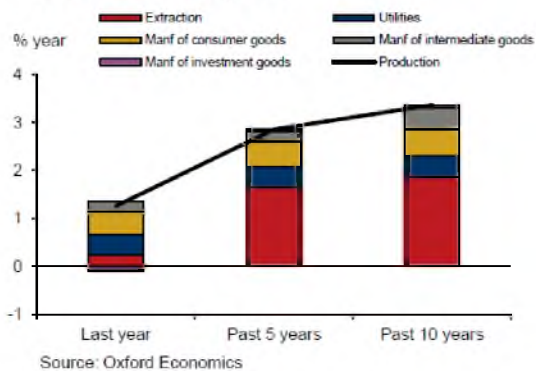
⁸² <http://www.elcolombiano.com/colombia/firma-del-acuerdo-de-paz-traeria-un-crecimiento-economico-del-5-9-por-ciento-EY3256262>
<https://www.dnp.gov.co/Paginas/inicio.aspx>

⁸³ <http://www.eltiempo.com/economia/sectores/impacto-del-proceso-de-paz-en-la-economia-colombiana/16453742>

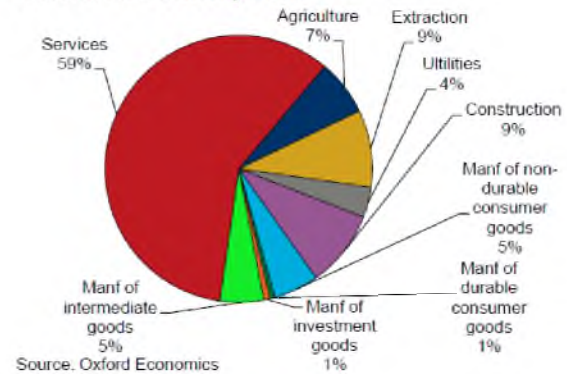
⁸⁴ <https://www.dnp.gov.co/Paginas/Dividendo-econ%C3%B3mico-de-la-paz-permitir%C3%ADa-un-crecimiento-adicional-de-1,1-a-1,9-DNP--.aspx>

⁸⁵ A DNP az UNDP-hez hasonlóan az egy főre jutó jövedelem növekedését várja: előbbi szerint hosszú távon 12 ezer dollárra nőhet a jelenlegi 6 800-ról.

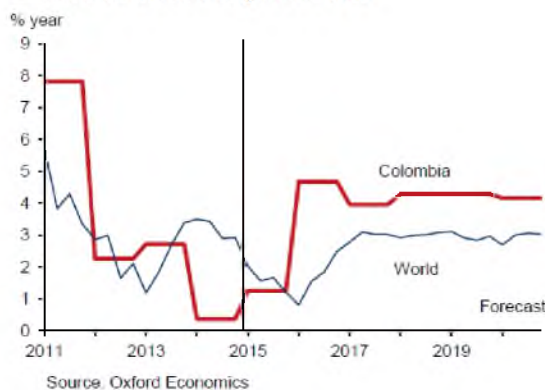
Colombia: Economy 2015

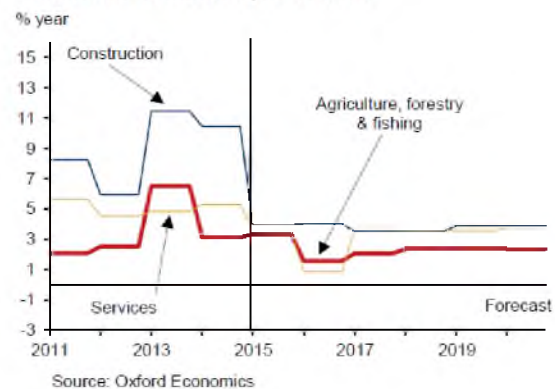
Colombia: Economy 2015

Colombia: Industrial production

Colombia: Industrial production

4. ábra: Az Oxford Economics 2016. nyári elemzése szerint 2025-ig a kolumbiai GDP évente átlagosan 3,4%-kal fog bővülni. Az egyes ágazatok tekintve elmondható, hogy a feldolgozóipar kibocsátása 4,3%-kal fog nőni, s a GDP-ben való részesedése a 2015. évi 12,1%-os szintről 13,1%-ra emelkedhet 2025-re: a leggyorsabban fejlődő szegmensek a gépipar, a kőolaj-finomítás, valamint a kerámia- és agyaggyártás lesznek, míg a termelés lassulni fog a bőriparban, a mezőgazdasági vegyszer-gyártásban, illetve a gumi- és műanyaggyártásban. A legnagyobb termelési értéket jelenleg a kőolaj- és földgázipar, valamint a közműipar és az élelmiszeripar szolgáltatják, előbbieket jelentősége a következő 10 évben is meghatározó lesz. A feldolgozóipari kibocsátásban csekély mértékben csökkenni fog a végső fogyasztási termékek aránya, míg a közbenső termékek aránya több mint 2%-kal nőni fog. Az építőipar a következő években átlagosan 3,8% körül fog növekedni, s a bank- és energiaszektor mellett ez lesz az egyik növekedési motorja a kolumbiai gazdaságnak.⁸⁶ 2010. évi árakon, hozzáadottérték-alapon számolva a teljes ipari szektor idei kibocsátás-bővülése idén 4,7% körül várható, 2025-ig pedig évente átlagosan 4,1%-os lesz. A szolgáltatási szektor GDP-ben való részesedése körülbelül 1%-kal csökkenni fog az elkövetkezendő évtized során, és évente átlagosan 3,3%-os növekedést mutathat fel.

A Fitch Ratings elemzői szerint⁸⁷ a békefolyamat sikerességének jótékony hatásait főként inkább csak közép és hosszú távon lehetne érezni a gazdaságban, elsősorban a beruházások növekedésén keresztül, aminek kulcsa a közbiztonsági helyzet javulása. A korábbi válságócok helyén található bányák a jövőben friss működőtőkét vonzhatnak az országba, valamint a mezőgazdaságban is fellendülés következne be. Az OECD-hez hasonlóan a Fitch is kihangsúlyozza az adórendszer reformjának szükségességét, ennek megalapozó javaslata az év végén kerülhet a törvényhozás elé. Az olyan strukturális problémák is megoldásra várnak, mint például a lakosság elöregedése, a formális munkahelyek alacsony aránya, a csökkenő gazdasági termelékenység, valamint a korrupció.⁸⁸

86

http://www.oxfordbusinessgroup.com/sites/default/files/styles/960_modal/public/press_cuttings/Business%20Guardian_21%20April%202016_3%20Key%20sectors%20driving%20growth%20in%20Colombia.jpg?itok=n43MAZrg

⁸⁷ <http://www.businesswire.com/news/home/20160826005396/en/Fitch-Colombia-FARC-Deal-Mid-Long-Term-Benefits>

⁸⁸ <http://www.portafolio.co/economia/retos-de-la-economia-colombiana-tras-el-acuerdo-de-paz-499846>